

Válogatott életmű-bibliográfia

GYURIS GYÖRGY: VEKERDI LÁSZLÓ

Bibliográfia és irodalomtörténet édes testvérek. Hajdanán a híres-nevezetes alexandriai könyvtár egyik vezetője, Kallimakhosz állította össze úgy a gyűjtemény katalógusát, hogy a papirusztekercseket a tizenkét műnemi-tartalmi csoporton belül a szerzők betűrendjében sorolta fel és

egyúttal a szerzők életrajzi adatait is megörökítette. Ekkor és ezáltal a Kr. e. harmadik évszázad közepén egy csapásra megszületett az első biobibliográfia és az irodalomtörténet-írás első terméke, sőt – miután akkor és még sokáig az irodalom fogalmát tágan értelmezték, az írott szöveggel azonosították – a tudománytörténet is. A jeles görög költő, grammatikus és könyvtáros metodikai megoldását az európai kultúrkörben hosszú-hosszú időn keresztül követendő mintának tekintették. Még a késő középkorban és a korai újkorban is az életrajzi alaposú bibliográfiát tartották az egyedül elfogadhatónak, az irodalom- és tudománytörténeti felfogást pedig szinte a múlt század közepéig uralta a biográfiai megközelítés (néha még ma is találkozunk ilyen segédletekkel,

**Somogyi Könyvtár–József Attila Megyei Könyvtár
Szeged–Tatabánya, 1999
170 oldal, 750,- Ft**

kézikönyvekkel). A fejlődés hasonlóan ment végbe hazánkban is. Czvittinger Dávid sűrűn felidézett úttörő kísérlete, a magyar nemzeti bibliográfia őseinek számító *Specimenje* (1711) magától értetődően vázolta az írók életútját. Más példák is felhozhatók, de talán elegendő utalni a biobibliográfia nemzetközileg is kiemelkedő teljesítményére, a magyar irodalom- és tudománytörténeti kutatás mindmáig nélkülözhetetlen segédeszközére, Szinnyei József *Magyar írók élete és munkái* c. hatalmas opusára. Ennek tudatos, egyenes folytatása Gulyás Pál azonos című adatlára, amelynek sajtó alá rendezése, kiegészítése, kiadása éppen most tart az ábécé derekánál. Közben azért a bibliográfia és az irodalomtörténet-írás sokáig összefonódó útja szétvált s önállósult a tudománytörténet is. Mindazonáltal az életrajzi (vagy személyi) bibliográfia – immár pályakép és értékelés nélkül – továbbra is kedvelt műfaj maradt, továbbra is hasznos tájékoztatási segédlete a kutatásnak és ismeretterjesztésnek, az idők folyamán pedig a módszerei tökéletesedtek, finomodtak.

A közelmúlt hazai bibliográfiai gyakorlatának megújításában, a személyi bibliográfia létjogosultságának újbóli elismerésében komoly szerepet játszott a szűkebb szakmai körökben szegedi iskola-ként emlegetett műhely. Péter László és munkatársai, köztük termékeny tanítványa, Gyuris György a Somogyi-könyvtárban és a József Attila Tudományegyetem Könyvtárában kitűnő kiadványok egész sorát bocsátották közre, főként a városban élt vagy valamilyen módon idekötődő irodalmárok, kutatók munkásságára irányítva a figyelmet (pl. Balázs Béla, Móra Ferenc, Vajda László). Ők ötlötték ki, találták meg a bibliográfiák közzétételére különösen alkalmas, a kezelhetőség és a tipográfiai esztétikum összhangját megteremtő előnyös formátumot, a karcsú (vagy keskeny) és kecses kötet (füzet) ala-

kot, amelyben a tételek egy hasábos szezében sorakoznak egymás után.

Ilyen szerény és mégis tetszetős külsőben látott napvilágot a szegedi műhely, közelebbről Gyuris György újabb bibliográfiai alkotása, a Vekerdi László életművét bemutató címjegyzék is. Jubileumi kiadvány: a Somogyi-könyvtár és a tatabányai József Attila megyei könyvtár hetvenötödik születésnapja alkalmából tisztelgett a magyar szellemi élet egyik kiválósága, a neves irodalom- és tudománytörténész előtt. Vekerdi László pályája nem szokványos, de nem is egyedi: orvosnak tanult, így is kezdett dolgozni, ám nagy elődei – Földi János, Toldy Ferenc, Csáth Géza és elsősorban Németh László – nyomán közel került az irodalomhoz, tudósi látóköre pedig kitágult a természettudományok és a matematika számos ága, valamint a filozófia felé. Kötetek sora bizonyítja, hogy elmélyült, invenciózus és – Benkő Samu szavaival – biztos ítéletű kutató, közismertté pedig általa vált, hogy a bonyolult tudománytörténeti jelenségekről, folyamatokról és a mai, vitatott tudományos kérdésekről vonzó stílusban, esszé-szerűen, a laikus (némi megszorítással: az ún. művelt közönség) számára is érthetően ír. Szívesen vállalkozott, vállalkozik – e téren is elsőrangú példákat követve – az ismeretterjesztés szintén nem könnyű és gyakran hálátlan feladatára is. Ez a párhuzam, ez a kettősség megfigyelhető alkotói tevékenységének másik, valójában aligha különválasztható területén is: az irodalomtörténeti feldolgozásokkal – mindenekelőtt Németh László műveinek, szellemiségének tanulmányozásával, értelmezésével – azonos szintre állíthatók a kortárs szerzők könyveiről közölt, többnyire marandó megállapításokat tartalmazó kritikái. Szerteágazó munkásságának kimagasló értéke az írásait és előadásait átható, a nehéz történelmi időkben is példát mutató gondolkodói magatartása, értelmiségi

mentalitása. Bár egy másik alföldi városban, Debrecenben született és tanult, Vekerdi Lászlót szoros szálak fűzték és fűzik Szegedhez. Ma is a Tiszatáj főmunkatársa; a most ismertett jegyzékből is kiolvasható, hogy milyen sok írása kapott helyet a folyóirat számaiban. 1993 végén a Tiszatáj-díjat is elnyerte. Talán ez volt az egyik, netán döntő indítéka a Somogyi-könyvtár azon elhatározásának, hogy az összeállítást elkészíti és közreadja. Közreműködött a vonzalom megerősödésében az a tény is, hogy Vekerdi László évtizedeken át könyvtárosként dolgozott.

Gyuris György – mondhatni megszokottan – magas színvonalú bibliográfiája méltó az ünnepi alkalomhoz, a feltárt, számba vett életműhöz. Bár ez a fórum nem igazán az a hely, ahol e munka szakmai erőseit, részleteit kellene elemezni, három szempont kiemelése mégsem mellőzhető.

Feltétlenül hangsúlyozandó itt is, megismételve az előszót, hogy a bibliográfia nem teljességre törekvő, „csupán Vekerdi László szellemi érdeklődésének legfontosabb írásbeli eredményeit tartalmazó jegyzék.” Noha a forrásbázis széles és a leírások zöme a filológiai hűség jegyében, kézbevétele alapján történt, a napi- és hetilapcikk csak akkor kerültek be, ha tanulmánygyűjteményben vagy folyóiratban is megjelentek. A gyűjteményes kötetekről egyébként analitikus leírás készült, vagyis apróbb betűkkel szedve az egyes közleményekről is felvilágosítást kapunk.

Immár sokadik alkalommal bizonyosodott be, hogy egy-egy szerzői életút bibliográfiai bemutatására a lehető legjobb szerkezeti megoldás az egységes, szoros időrend; vagyis az illető személy saját műveinek (fordításainak, az általa szerkesztett köteteknek, sorozatoknak, lapoknak stb.) és a róla vagy könyveiről írott elemzéseknek, recenzióknak (az utóbbiak az ismertett kötetek alatt), továbbá az interjúknak a kronologikus

felsorolása (ez esetben 1953-tól 1998-ig). Ezáltal a pályakép fejlődésében bontakozik ki előttünk, nyomon kísérhetők a pályafutás egyes szakaszai, pontosan találhatóak a kritikai visszhang változásai vagy az elhallgatás, a közömbösség évei. A hatszázhuszonöt számozott tétel átlapozása közben világosan kirajzolódik Vekerdi László érdeklődésének fokozatos szélesedése és elmélyülése; jól látható, hogy a kezdeti orvostudományi próbálkozások mellett miként és mikor jelentkeztek az első irodalmi, majd tudománytörténeti kísérletek és hogyan formálódott, kristályosodott ki a sajátos, a maga nemében egyedülálló Vekerdi-oeuvre. Természetesen tükröződik a jegyzékben az is, hogy a hazai irodalmi és tudományos közösség hogyan reagált Vekerdi László munkáira, mikor ismerte fel azok igazi jelentőségét.

Ha valakit mégsem az életmű egésze, hanem egy-egy részlete, például egy-egy cikk, könyv megjelenésének ideje, helye, pontos címe, vagy egy-egy ismertetés lelőhelye, közzétételének dátuma, szerzőjének neve érdekel, ő is választ kaphat a kérdésére a gondos és terjedelmes (negyven oldalnyi) mutató segítségével. A szegedi bibliográfiai iskola jól bevált gyakorlatának megfelelően ez a mutató is egységes, vagyis együtt, ötvözve található meg benne a személyér a testületi nevek, valamint a lelőhelyként szereplő periodikumok és az önálló kötetek címei.

Talán e néhány észrevétel is kellően igazolja, hogy Gyuris György címjegyzéke a hazai bibliográfiai irodalom újabb számottevő terméke, amely a magyar irodalom- és tudománytörténeti kutatásnak is fontos segédeszköze lehet. Most már bízni lehet abban, hogy az összeállító szerint valószínűsíthető hézagok épp a bibliográfia ismerete, használata következtében eltüntethetők, vagyis az esetleg még lappangó közlemények előkerülnek, továbbá megtörténhet a napi- és hetilap-

cikkek regisztrálása is. Nagyon reméljük, hogy a bővített kiadásra nemcsak ezért lesz szükség, hanem azért is, mert Vekkerdi László még sok-sok értékes könyvvel, cikkel örvendezteti meg tisztelőit, olvasóit. Kissé megkésve ugyan, de most sem kívánhatunk mást a nagyszerű gondolkodónak, mint amivel a szegedi Fried István köszöntötte hetvenedik születésnapján a Tiszatáj hasábjain: „érje meg annak a Magyarországnak, Közép-Európának, Kelet-Közép-Európának létrejöttét, amelyért tol-

lal és szóval, munkával és előadások formájában elhangzott (nem középiskolás fokon) tanításaival küzd(ött); hogy szavai ott hallgattassanak meg, ahová szánta azokat, hogy írásait szívesen közöljék azok a folyóiratok, amelyeket szeret, és amelyek olvasóközönsége szereti, várja Vekkerdi László műveit.”

Bényei Miklós

LAJTA GÁBOR: AKT MOSDÓÁLLVÁNNYAL